

Evangelická teologická fakulta UK

Posudek oponenta na bakalářskou práci Barbory Hruškové

Hodnoty a morální vývoj dětí mladšího školního věku

Téma hodnot a morálního vývoje je příhodné pro oblast sociální pedagogiky a autorka je zpracovává v textu značného rozsahu (83 stran). Jejím cílem bylo zjistit, na jakém stupni morálního vývoje jsou děti mladšího školního věku a jaké hodnoty preferují. K naplnění cíle posloužily literární rešerše a autorčina vlastní výzkumná sonda, kterou provedla mezi několika dětmi jedné základní školy.

Seznam literatury obsahuje 16 tištěných titulů v českém jazyce, přičemž v textu autorka využívá převážně dva zdroje (Heidbrink a Vacek). Pro účely VŠ práce bych ocenila také citace novějších výzkumů v této oblasti a případně nějaké mezinárodní srovnání. S citacemi a parafrázemi zdrojů autorka zachází obratně, v textu nechává citované autory diskutovat, místy připojuje vlastní názor.

Jazykové zpracování textu je na velmi dobré úrovni po stylistické i gramatické stránce. Práce je přehledná, logicky členěná (snad jen kap. 4.4 a 4.5 nebylo třeba rozdělovat), s dobrou grafickou úpravou.

Oceňuji autorčin pokus ověřit si citované teorie ve vlastním výzkumném šetření, jehož průběh dostatečně popisuje v praktické části práce. V konstrukci výzkumu je však primární chyba – kvalitativním výzkumem nelze ověřovat hypotézy (formulace hypotéz neodpovídá konceptu kvalitativního výzkumu). Proto výsledky výzkumu nejsou ve vztahu k hypotézám přiměřeně interpretovány, přestože se autorka snaží být pečlivá a s daty zacházet obezřetně.

U popisu vzorku bych ocenila informaci, podle čeho volila autorka poměr respondentů chlapci : dívky 2:3, resp. 3:2. Kladla si nějaké nároky na reprezentativitu či na variabilitu vzorku?

Problematizovat bychom mohli konstrukci dotazníku, který obsahuje návodné a vysvětlující odpovědi (př. ot. 3, 6, 15, 17), čímž uniká variabilita, o kterou v kvalitativním výzkumu jde.

Souhlasím s autorkou, že výzkum v oblasti hodnot je komplikovaný velkou komplexností tohoto fenoménu, a oceňuji autorčin postup, kdy se cíleně zaměřila na konkrétní předem vybrané pojmy. Pozor však na formulaci cíle „Jaké hodnoty děti preferují“, která je širší než faktické zaměření výzkumu. Ke sběru dat zvolila běžnou metodu založenou na sebezposuzování respondentů, dostatečnou pro stanovený účel. Máme však i nějaké jiné možnosti výzkumu hodnot, než sebezposuzovací škály a hierarchie? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody?

Je zajímavé, jak si autorka všímá problematičnosti plynoucí z protichůdných očekávání různých sociálních prostředí (např. rodiny a školy) na správné chování dítěte. Autorka navrhuje nutnost spolupráce rodiny a školy při výchově k hodnotám, s nutností respektovat hlavní postavení rodiny. To asi lze v případě, kdy existuje tolerance k odlišnosti. Jak by však autorka řešila situaci, kdy by škola hodnoty rodiny považovala za amorální? Zajímavý by mohl být výzkum v této oblasti spolupráce institucí a vývojových/výchovných změn, pokud by autorka ve své výzkumné činnosti chtěla pokračovat...

Zvláště v praktické části mi chyběla autorčina reflexe jejích vlastních hodnot a preferencí, které se do koncepce a interpretace výzkumu promítaly. Mám za to, že takováto reflexe by měla být součástí diskuse. Práci však celkově považuji za velmi dobrou a ráda ji **doporučuji** k obhajobě. Navrhuji hodnocení **B – velmi dobře**.

U obhajoby prosím o zodpovězení otázek uvedených výše v textu a dále můžeme také diskutovat o následujících otázkách:

1. Když citujete manžele Eyreovy (str. 49), zdá se, jakoby v jejich pojetí byly některé hodnoty (př. lidský život) hodnotnější než jiné (pohodlí). Jak to jde podle vás dohromady s konceptem hodnotového systému, jak jej popisujete v 5. kapitole? Vyjádřete svůj názor.
2. Na str. 43 uvádíte, že považujete za efektivnější způsob mravní výchovy posolovat již nabyté pozitivní postoje a hodnoty (jako opak zaměření se na negativní odchylky a jejich trestání).
  - a) na čem svůj názor zakládáte?
  - b) uveďte příklady, jak lze posilovat postoje a hodnoty

Mgr. Anna Klimešová

srpen 2012